

Deklica in drevo

Tereza Tomažič

Režiser Vlado Škafar je o filmu *Deklica in drevo* (2012) dejal, da je zanj »kot filmska pesem, posoda za dve bitji, ki se mi zdita dragoceni«. Ti dve bitji, deklici, sta igralki Štefka Drolc in Ivanka Mežan – film se vrti okoli njunih izpovedi in pripovedi, spominjanj, razmišljanj, zapazanj in dvogovorov, pa tudi premolkov, zamišljenosti, vzdihov in zaziranj. In če je sprva film res videti kot neke vrste filmska pesem, ob bližnjem pogledu vidimo, da gre pravzaprav za pesnitev, za zbirko pesmi, ki se sčasoma odrekajo besedam ter postajajo vse krajše in krajše ter prehajajo od bolj pripovednega značaja k liričnemu, ki se končno dopolni v tišini. To pa je vidno predvsem v dolgih belih *fade-in* in *fade-out* prelivih, ki postajajo vedno pogostejši in delujejo kakor belina lista v knjigi, preden ga obrnemo in se lotimo branja naslednjega drobca poezije. Obenem pa je skozi vse premene časa in minevanj prisoten močan simbol hrasta, mogočnega in stanovitnega drevesa iz naslova. Film namreč v svoji ritmičnosti sugerira predvsem te menjave, potekanje časa in njegovo tiho, skoraj neslišno, a vendar vztrajno minevanje. V tem nas ta čas napotuje na naravo, na njene obraze, ki se spreminjajo vzajemno z njim. In tu se skozi simbolnost hrasta in otipljivost časa kaže osrednji pomenski vozle tega filma: zvezanost narave in človeka – zvezanost, ki je zaradi človeške brezbriznosti do narave in sočloveka problematična. V tem preskoku med človeškim in naravnim

se vedno znova nekje zatakne, prehod in povezovanje sta neuspela. In vendar ostaja upanje v to, da bo narava že za vse poskrbela. Zanimiv simbol človeške prisotnosti v naravi je stol, ki po koncu prve izpovedi sam ostane sredi v vetru upogibajočih se travnih bilk in čričkanja, človeški glasovi, ki prihajajo do nas, pa so izven dosega kamere. Kamera, kakor da obsedi, se zagleda v obkrožujočo naravo in se zatopi v svoja razmišljanja. In ta kontemplativni ton ostaja vodilo rokovanja s kamero skozi ves film, vzporedno z njim pa se stopnjuje tudi lirizacija filmske pripovedi. Potrebno pa je poudariti, da poetičnost tiči predvsem v fotografiji in že poprej omenjenemu ritmu in ne toliko v besedah. Oziroma v nekakšnem prepletu – kajti če se sprva še zdi, da posneto naglašuje izrečene besede, pa sčasoma besede postanejo s pomenskim poljem bolj nekakšne ubeseditve neba in sonca, dreves, narave in tako one naglašujejo videno in slišano. Z eno izjemo namreč film nima glasbene podlage in še takrat, ko se stopnjuje in sčasoma preglaši igralkina glasova, kakor da bi hotela zgolj opozoriti in pokazati na vizualno: da gre tu za pesem obraza, pogledov, gub, rok, las, vej, trav, listja, ljubja ... v vetru. Zdi se, da se lahko človek z naravo poveže predvsem s tem, da v njej je – da je kot hrast, ki vedno tukaj in zdaj biva, kljubuje, je. Iz tega izvira tudi preprostost v odnosu do življenja in sveta okoli sebe, ki ga strne Ivanka Mežan: »Sreča, da sva.« Skozi premišljevanja

o naravi, odnosih in minevanju časa film namreč načne tudi vprašanje človeškosti in človečnosti, kako pravzaprav postati, biti in ostati človek. Štefka Drolc izpove, da se mora sama vedno znova in znova naučiti živeti, vedno znova in znova naučiti zopet hoditi. In vendar kaj je vse to nasproti širni modrini neba ... Kot že omenjeno se film počasi odreka besedam in se stopnjuje v vizualno meditacijo opazovanja, raziskovanja, beleženja narave. V tem postopku spominja na modernističnega pesnika Stéphana Mallarméja, ki je eno svojih pesmi označil za »radiranko iz sanj in praznine«; gre za poskus redukcije na bistveno, na popolno in v sebi zaključeno. Mallarméjevo poezijo so za razliko od Baudelairove opisali predvsem kot implozijo jezika, sam pa je za idealno pesem imenoval »molčečo pesem iz same beline«. Torej, poezija kot izbrušen kristal, v katerega izčiščevanju pesnik spozna, da so besede odveč. In vse, kar ostane, je bel list papirja; tišina. Tudi kadri, ki sem jih poimenovala pesmi, se počasi izčiščujejo ter se vedno bolj osredotočajo na drevo, skozi jesen v zimo, kjer je v obkrožujoči belini zapadlega snega njegovo lubje raskavo in rjavo. Zadnji posnetek počasi izganja še zadnjo vejico hrasta iz svojega dometa in vse, kar nam še ostane, je samo še belina platna, ki pa je za razliko od tiste papirnatega lista pravzaprav čista svetloba.